

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Östtimor efter rebellerna

Efter rebelledaren Gastão Salsinhas kapitulation den 29 april har läget i Östtimor blivit mer och mer normalt, internflyktingar från oroligheterna 2006 lämnar lägren, som stängs, gängvåldet har nästan helt försvunnit, problemet med petitionärerna har lösts, en minskning, till och med ett bortdragande, av den australiska militärstyrkan diskuteras, korrupsionen har blivit en stor fråga och regeringen anklagas för diktatoriska tendenser.

Internflyktingarna återvänder

I samband med och efter oroligheterna i maj 2006 flydde omkring 100.000 människor från sina hem. De har till stor del bott i provisoriska tältläger och fått bidrag till sin försörjning. Naturligtvis har det lett till många problem bland annat svårigheter att arbeta och gå i skola, ökad risk för sjukdomar på grund av dåliga hygieniska förhållanden. Därför har regeringen och FN länge velat förmå människorna att lämna flyktinglägren. De har dock tvekat, mångas tidigare bostäder har varit förstörda så att de inte haft någonstans att återvända, andra har varit rädda för att åter utsättas för grannarnas våld och ytterligare en grupp har varit beroende av matstödet i lägren.

Nu har man gett penningbidrag till dem som lämnar lägren och också skaffat fram övergångsbostäder för en del av dem som fått sina hem förstörda. Det har, tillsammans med det kraftigt minskade våldet, gjort att flertalet av flyktingarna lämnat lägren och att många av dessa kunnat stängas. Det är dock svårt att av rapporterna bilda sig en uppfattning om antalet kvarvarande flyktingar.

Petitionärerna avlösta

Petitionärerna är de drygt 600 tidigare soldater i den östtimoresiska armén, som utlöste krisen i början av 2006. I en petition protesterade de mot vad de ansåg vara diskriminering av soldater från de västra delarna av Östtimor till förmån för dem från de östra delarna, i vilka motståndet mot den indonesiska ockupationen varit mera militant.

Till sist visade det sig att frågan om de så kallade petitionärernas eventuella återgång i tjänst löstes genom att de helt lämnade armén och fick en ersättning motsvarande lön för tiden fram tills nu. Det framstår som en mycket rimlig lösning.

Rättegång mot dödspatrull uppskjuten

Fortsättning på sidan 8

Fortsättning från sidan 1

Det östtimoresiska rättsväsendets bräcklighet och svaghet är nog utan tvekan ett av landets verkliga stora problem. Så har till exempel de poliser som deltog i jakten på Reinados män efter attackerna den 11 februari ännu inte fått sin traktamenten utbetalade. Det finns ytterst få som har tillräckliga kunskaper om lagarna och i portugisiska, som är lagspråket. Polisen har svårt att låta bli att ta till våld och otillåtna medel mot misstänkta, vilket bland annat en FN-rapport kritiserat. Domstolarna har dåliga lokaler och brist på utrustning.

Allt detta leder dels till att många förundersökningar är undermåliga, att rättegångar först kommer till stånd långt efter att de eventuella brotten begåtts, dels till att domsluten ibland blir tvivelaktiga.

En rättegång mot tre av dem som misstänks ha utgjort en av den dåvarande inrikesministern Lobatos dödspatrull vid oroligheterna i maj 2006, Vicente da Conceição, känd som Railos och två av hans medbrottslingar, Mateus Dos Santos, alias Maurakat, och Leandro Lobato, som skulle hållits den 29 september har skjutits upp till den 12 januari 2009. Orsaken är att Maurakat diskuterar säkerheten runt rättegången och Railos behandlas för sjukdom i Indonesien. Lobato frigavs fram till rättegången. De tre anklagas för att ha beskjutit F-FDTL-soldater den 24 maj 2006. Skottväxlingen resulterade i 9 döda.

Attackerna mot Ramos-Horta och Gusmão

Rättsväsendets svaghet visar sig också när det gäller attackerna mot president José Ramos-Horta och premiärminister Xanana Gusmão den 11 februari 2008. Det har nämligen inte heller kommit till en rättegång mot dem som deltog i dessa än.

Alla frågetecken runt beskjutningen av Ramos-Horta, som blev svårt skottskadad och länge vårdades i Australien, och den bilkonvoj i vilken Gusmão färdades kvarstår och nya har tillkommit.

Varför kom Alfredo Reinado och hans män egentligen till presidentens hus? Varför besköts premiärministerns bil?

Påståendena om Reinados och hans älskarinna Angelita Pires gemensamma konto med stor behållning i Australien har inte bekräftats.

En del tyder resultaten av obduktionen av Reinado och Leopoldino Exposto, som också deltog i attacken mot Ramos-Hortas hus, som att de två mer eller mindre avrättades. Enligt obduktionsresultaten sköts de två på mycket närmare håll än vad som tidigare sagts av dem som sköt.

Jättebudget inger betänkligheter

När premiärminister Gusmãos regering lade fram sin kompletteringsbudget under sommaren, så omfattade den utgifter på hela 122 % mer än den ursprungliga

budgeten. En stor del av dessa ska gå till en ekonomisk stabiliseringsfond avsedd att minska följderna av ökade livsmedelspriser och priser på andra basprodukter. Finansieringen av de ökade utgifterna ska ske genom uttag ur oljefonden. Kritikerna, som är många och till vilka även president Ramos-Horta hör, har dels ifrågasatt utgifterna, dels varit betänkliga inför uttaget ur oljefonden, som de menar är större än tillåtet enligt dess stadgar.

Tidigare har regeringen haft svårt att göra av med de medel, som reserverats i budgeten, på grund av det offentliga begränsade förmåga att bedriva sin verksamhet och genomföra olika projekt. Hur ska man kunna göra av med så mycket mer pengar, frågar kritikerna?

Lokalval inställda

Den nationella valkommissionen har beslutat att skjuta upp val av Chefe Sucos, Chefe Aldeias och till Conselho do Sucos. Orsaken är brist på tid, pengar och förberedelser.

Korruptionen ökar

I en nyligen publicerad rapport över korruption i världen har Östtimor fallit tillbaka från plats 123 med 2,6 poäng 2007 till plats 145 med 2,2 poäng i år.

Premiärminister Gusmão skrev den 7 maj 2008 under ett avtal som gav vice ordföranden i hans parti ensamrätten till risimport för 14,4 miljoner USD för att garantera mattillgången. Avtalet har skapat oro både i FN och Östtimors biståndsgivare, särskilt Australien. Avtalet betraktas som ett slag mot ansträngningarna att förbättra förvaltningen och öka transparensen i ett av Sydostasiens mest drabbade och fattigaste länder. Gusmão har försvarat avtalet.

En ökad Jakartagangster har fått ett kontrakt att bygga en minigalleria och swimmingpool i Dili.

Stor uppmärksamhet väckte ett förslag i Östtimors parlament att köpa 65 fyrhjulsdrivna bilar i lyxklass för parlamentsledamöternas resor. Studenterna demonstrerade i Dili och beslutet blev att bara köpa 29 bilar.

Enpartitendenser

En del oroande tendenser till en utveckling mot en enpartistat kan tyvärr noteras även i Östtimor.

Den överenskommelse som koalitionspartiet ASDT slöt med Fretilin den 1 maj om att bilda en ny koalition för nästa regering tycks inte ha fått några som helst följder för ASDT:s medverkan i den nuvarande majoritetskoalitionen.

Just nu förbereder myndigheterna tillsättandet av en ny chef för poliskåren, PNTL. Det är en i en rad av åtgärder för att ersätta korrumpade och odisciplinerade poliser. Men i ett flygblad som spritts i Dili varnas regeringen för att: "Om en person från öst utses till chef så kommer vi att protestera och organisera folk från landsbygden för att protestera mot regeringen." Det

påminner starkt om de motsättningar som utlöste och kom upp i dagen vid oroligheterna i maj 2006. Regeringskällor och en FN-tjänsteman har förklarat att de tror flygbladet har skrivits av en grupp poliser. Det innehåller också hot om våld och kräver tidigare lagda allmänna val om någon från öst utses till polichef.

Det finns som sagt också andra problem inom polisen. Nyligen hotade en grupp poliser att strejka på grund av oenighet om löner.

Fretilin planerar en stor fredsdemonstration mot regeringen och premiärminister Gusmão sade den 28 september att demonstrationen skulle krossas, när den kom till Dili. Fretilin citerar ett uttalande av Gusmão i rado och tv: "Jag hör att ni härifrån förberedde en freds-

marsch till Dili. Jag kommer att vänta på er där och sätta er alla i fängelse."

Framgångar på många områden

Låt Dig inte av ovanstående förledas att tro att det mesta blir sämre i Östtimor. Många små och större projekt, som underlättar det dagliga livet, genomförs hela tiden i landet, vattenledningar dras, vägar repareras, broar byggs, skolor renoveras, tjänstemän utbildas och Raul Freira, som besökte Stockholm i maj (se nummer 37 av *Merdeka & ÖsttimorInformation*), rapporterar att livet normaliserats, projektet Info Timor har fått tillgång till internet genom en trådlös uppkoppling.

Tommy Pollák